

Skandinavisk Akuttmedisin 2011

Vold og mishandling

Hva karakteriserer eldre som er utsatt for vold og overgrep?

23. mars 2011

Innlegg ved Astrid Sandmoe

The Torontodeclaration

WHO 2002

“Elder Abuse is a single or repeated act, or lack of appropriate action, occurring within any relationship where there is an expectation of trust which causes harm or distress to an older person”.

It can be of various forms:

physical, psychological/emotional, sexual, financial or simply reflect intentional or unintentional neglect.

Forekomststudier

- Foreligger ingen norske studier
- Basert på internasjonal forskning antar at 2-4 % av befolkningen over 65 år er ofre for overgrep [Ref.1]

I Norge antagelig minst 22 000 eldre ofre for en/flere typer overgrep

Forekomststudier

Eldre hjemmeboende; overgrep siste 12 måneder

	Totalt	derav	Fysisk
Storbritannia 66 år+	2,6%		0,4%
Irland 65 år+	2,2%		0,5%
EU 60-84 år (Tyskland, Hellas, Italia, Litauen, Spania & Sverige)	-		2,7%
Norge 66 år+ Levekårsundersøkelsen indikerer			1%

[Ref. 2-5]

Et privat problem...?

Norsk studie - 70% av de norske pensjonistene var enige i utsagnet:

«Når en nabo vet at et eldre menneske blir utsatt for overgrep eller omsorgssvikt av et familiemedlem, bør ikke naboen melde det til slike instanser som hjemmetjenesten, sosialomsorgen eller politiet».

[Ref.6]

Studiene i Irland og Storbritannia

Ofrene fortalte om overgrepene til:

30 %: Ingen

30-50 %: Familie, venn

30%: Fastlege, annet helse- sosialpersonell, politi

Ingen av ofrene fortalte det til sykehusansatte

Konsekvenser av overgrepene

- $>3/4$ av ofrene opplevde overgrepene som alvorlige eller svært alvorlige
- Økt mortalitet – spesielt det første året

[Ref.7-8]

Spesielle forhold knyttet til eldre ofre

- **Kjønnsfordeling**

 - Kvinner rapporterer oftere overgrep

 - Menns utsatthet øker med økende alder

- **Voksne barn som overgriper**

- **Økt sårbarhet**

 - Sosialt

 - Psykisk

 - Fysisk

Fysisk sårbarhet grunnet normal aldring

Vi blir med alderen

- Sprøere
- Skjørere
- Lettere
- Fetere
- Tørrere

Normale aldersforandringer kan maskere eller ligne på skader som skyldes fysisk vold

Blåmerker som markør for fysisk vold

Gruppe I: 68 eldre med utilsiktete blåmerker, vold avkreftet

Gruppe II: 48 eldre med "tilsiktete" blåmerker, vold bekreftet

Visste årsaken: 24% i gruppe I og 90% i gruppe II

Diameter \geq 5cm: 7% i gruppe I og 55% i gruppe II

Lokalisering:

Gruppe I: 90% lokalisert til ekstremitetene

Gruppe II: Ofte lokalisert til ansikt, nakke, laterale høyre arm eller posterior torso

[Ref. 9-10]

OBS hvis

- Uforklarlige fall og skader på uforklarlige steder
- Selvmotsigende/avvikende uttalelser
- Hyppig legevaktsbesøk
- Hyppige infeksjoner, vaginal – rektal blødning
- Ustelt, dårlig hygiene, tenner, klær

[Ref. 11]

Ved mistanke – still enkle spørsmål

- Var det noen som gjorde dette mot deg?
- Hvor lang tid gikk det fra skaden skjedde til du søkte hjelp?
- Hva skjer når du og den du bor sammen med er uenige?
- Er det noen som er sinte eller irriterte på deg, eller truer deg?
- Er det noen du kjenner du er redd for?
- Føler du deg trygg i ditt eget hjem?

Oppsummering

Eldre akuttmedisinske pasienter bør i større grad undersøkes med henblikk på mulig vold, andre typer overgrep og omsorgssvikt.

Har du eller din pasient behov for mer informasjon om hvilken hjelp som finnes RING

Vern for eldre – Nasjonal kontakttelefon
800 30 196

Referanser

- [1] Cooper C, Selwood A, Livingston G. The prevalence of elder abuse and neglect: a systematic review. *Age and Ageing*. 2008;37:151-60.
- [2] O'Keeffe M, Hills A, Doyle M, McCreddie C, Scholes S, Constantine R, et al. UK Study of Abuse and Neglect of Older People: Prevalence Survey Report. London: National Centre for Social Research and King's College London, prepared for Comic Relief and the Department of Health; 2007 June.
- [3] Naughton C, Drennan J, Treacy M, Lafferty A, Lyons I, Phelan A, et al. Abuse and Neglect of Older People in Ireland: Report on the National Study of Elder Abuse and Neglect. Dublin: University College Dublin; 2010.
- [4] Soares J, Barros H, Torres-Gonzales F, Ioannidi-Kapoulou E, Lamura G, Lindert J, et al. Abuse and Health among Elderly in Europe. Kaunas: European Commission, Executive Agency for Health and Consumers; 2010.
- [5] Statistisk sentralbyrå. Levekårsundersøkelsen 2007. Utsatthet og uro for lovbrudd. 2008 [cited 9.2.2011; Available from: <http://www.ssb.no/vold>
- [6] Hjemdal O, Juklestad O. En privatsak? Eldres oppfatning av vold og overgrep og om å melde fra om vold. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress; 2006.
- [7] Lachs M, Williams C, O'Brien S, Pillemer K, Charlson M. The Mortality of Elder Mistreatment. *Journal of the American Medical Association*. 1998 5 August;280(5):428-32.
- [8] Dong X, Simon M, Leon C, Fulmer T, Beck T, Hebert L, et al. Elder Self-neglect and Abuse and Mortality Risk in a Community-Dwelling Population. *Journal of the American Medical Association*. 2009;302(5):517-26.

Referanser

- [9] Wiglesworth A, Austin R, Corona M, Schneider D, Liao S, Gibbs L, et al. Bruising as a Marker of Physical Elder Abuse. *Journal of the American Geriatric Society*. 2009;57:1191-6.
- [10] Mosqueda L, Burnight K, Liao S. The life cycle of bruises in older adults. *Journal of the American Geriatric Society*. 2005;53:1339–43.
- [11] Wolf R, Daichman L, Bennett G. Abuse of the elderly. In: Krug E, Dahlberg L, Mercy J, Zwi A, Lozano R, eds. *World report on violence and health*. Geneva: World Health Organization 2002:124-45.
- [12] Skjørten K. Partnervold blant eldre. *Tidsskrift for Psykisk Helsearbeid*. 2009;6(2):120-7.
- [13] Sandmoe A, Kirkevold M. Nurses' clinical assessments of older clients who are suspected victims of abuse: an exploratory study in community care in Norway. *Journal of Clinical Nursing*. 2011 Jan;20(1/2):94-102.
- [14] Vern for eldre. Vern for eldre Nasjonal kontakttelefon. [cited 18.02.2011; Available from: <http://www.vernforeldre.no>